

GÜNTER
GRASS

Ani de cîine

Traducere din limba germană
și note de Mariana Bărbulescu

POLIROM
2020

Cuprins

CARTEA ÎNTII - TURE DE DIMINEAȚĂ -

Prima tură de dimineață	9
A doua tură de dimineață	15
A treia tură de dimineață	18
A patra tură de dimineață	21
A cincea tură de dimineață	24
A șasea tură de dimineață	28
A șaptea tură de dimineață	34
A opta tură de dimineață	36
A noua tură de dimineață	39
A zecea tură de dimineață	44
A unsprezecea tură de dimineață	48
A douăsprezecea tură de dimineață	51
A treisprezecea tură de dimineață	57
A paisprezecea tură de dimineață	62
A cincisprezecea tură de dimineață	67
A șaisprezecea tură de dimineață	72
A șaptesprezecea tură de dimineață	75
A optsprezecea tură de dimineață	82
A nouăsprezecea tură de dimineață	90
A douăzecea tură de dimineață	93
A douăzeci și una tură de dimineață	102
A douăzeci și doua tură de dimineață	103
A douăzeci și treia tură de dimineață	106
A douăzeci și patra tură de dimineață	109

A douăzeci și cincea tură de dimineață.....	117
A douăzeci și șasea tură de dimineață.....	126
A douăzeci și șaptea tură de dimineață	129
A douăzeci și opta tură de dimineață.....	135
A douăzeci și noua tură de dimineață.....	139
A treizecea tură de dimineață	142
A treizeci și una tură de dimineață.....	147
A treizeci și doua tură de dimineață	149
Ultima tură de dimineață.....	159

CARTEA A DOUA
- SCRISORI DE DRAGOSTE -

Scrisori.....	167
---------------	-----

CARTEA A TREIA
- MATERNIADĂ -

Prima Materniadă.....	453
A doua Materniadă.....	467
A treia pînă la a optzeci și patra Materniadă....	480
A optzeci și cincea Materniadă, filosofică, și a optzeci și șasea, confesată	497
A optzeci și șaptea Materniadă, viermănoasă....	516
A optzeci și opta Materniadă, sterilă.....	545
A optzeci și noua Materniadă, sportivă, și a nouăzecea, acră de bere	559
A nouăzeci și una Materniadă, întru citva limpede văzătoare	579
A o sută Materniadă, discutată public.....	598
O discuție publică	606
A o sută una Materniadă, pusă pe fugă.....	648
A o sută doua Materniadă, rezistentă la foc	661
A o sută treia Materniadă, cea mai de jos	685

Între gara centrală din Hanovra și monumentul ecvestru cam ciuruit, dar tot cu coadă lungă, când morarul Anton Matern nimereste într-o razie a poliției și e luat la interogatoriu – din cauza sacului umplut cu făină –, urmînd să fie condamnat pentru comerț la negru, nu regele Ernest Augustus¹ coboară de pe armăsar ca să-l salveze pe morar; un funcționar al forțelor de ocupație îi ia partea, îl apără și apără și cele douăzeci de livre de făină cu un discurs fluent și, într-o pledoarie de o jumătate de oră, lasă să se vadă treptat strălucirea celor treizeci și doi de dinți de aur: Gură-de-aur garantează pentru morarul Matern, luîndu-l sub ocrotirea lui pe omul acela strîmb, cu tot cu sacul lui cu făină, și chiar mai mult de atît, el îl judecă pe morar după înzestrarea lui profesională și îl cumpără o moară cu proțap ușor avariata între Düren și Krefeld, deci la șes. Pune să i se cîrpească acoperișul, dar nu vrea să fie reparate aripile știrbite din loc în loc și să le lase să se învîrtă în vînt.

Căci, la cererea lui Gură-de-aur, morarul trebuie să ducă o viață contemplativă pe două etaje: sus, sub arborele pivotant și mecanismul pietrelor, îmbicșit cu praf, în așa-numitul pod pentru saci, acolo doarme el. Chiar dacă piatra zăcătoare, cea mare, jgheabul de umplere și cilindrul care străpunge grînda acoperișului urîtesc încăperea, acolo unde pe vremuri se afla materialul de măcinat rămîne un spațiu pătrat nu prea strîmt pentru pat, o mobilă aproape olandeză – atît de aproape e granița. Piatra servește drept masă. Sabotul jgheabului adăpostește lucrurile personale și rufăria de corp. Liliicii evacuează pințenii și stîlpii intermediari, șarpanta și arborele, ca să facă loc micilor daruri de la Gură-de-aur: radioul, lampa – el pune să se tragă lumină electrică –, revisitele ilustrate și puțina veselă necesară unui bătrîn care se pricepe să scoată gust de cartofi la tigaie.

1. Ernest Augustus I (1771-1851), fiul regelui George al III-lea al Regatului Unit al Marii Britanii, rege al Hanovrei din 1837 pînă în 1851.

dintr-o lampă cu spirt. Scăriile care coboară și se înnoiește balustrada, asta pentru că în spațiosul pod pentru făină, al cărui mijloc e marcat de stîlpul morii, se aranjează „camera bună” a morarului, care va deveni curînd camera de consultări. Sub puntea de fier a morii și sub balustru, sub toată neorînduiala acum blocată, fără doar și poate, care servea cîndva la reglarea poziției pietrelor, Gură-de-aur, ale cărui sugestii se întilnesc cu dorințele morarului, pune pomposul fotoliu cu rezemători pentru cap, proaspăt tapițat, care trebuie schimbat în cele din urmă cu un fotoliu fără rezemători pentru cap, pentru că una dintre ele stînjenește sacul de douăzeci de livre de pe umăr. Moara scîrție chiar și cînd vîntul se oprește. Cînd bate vîntul, din gura pîlniei, printre pietre, încă mai curg nori de praf spre sita găurită, care atîrnă strîmb în rama ei. Cînd bate vîntul dinspre est, soba de fontă scoate fum. Dar de cele mai multe ori norii care vin dinspre Canal alunecă la mică înălțime peste Renania Inferioară. Odată, cînd nici nu se mutase bine, morarul pune ulei la cepul care ține pirghia pe loc și, de asemenea, strînge traversa întinzătoare, ca să fie respectate cerințele situației: un morar s-a mutat într-o moară. După aceea își duce traiul în papuci de casă și haine închise la culoare, doarme pînă la nouă, dimineața mînîncă singur sau împreună cu Gură-de-aur, dacă e venit cumva în vizită, și răsfoiește revista americană *Life* din anii de război sau de după. A semnat contractul de muncă la început, chiar după semnificativa asigurare a întinzătorului. Gură-de-aur nu cere mult: în afara dimineților de joi, morarul trebuie să dea consultații între orele zece și douăsprezece, folosindu-și urechea turtită. În afara de joi, care îl găsește hărnicindu-se între trei și cinci, după-amiaza e liber. Atunci stă lîngă radio cu urechea cea depărtată sau se duce la Viersen, la cinematograful, sau joacă *skat* cu doi funcționari de la Partidul Refugiaților, cu care votează și el, pentru că, după cum susține morarul, cimitirele din stînga și din dreapta Vistulei, mai ales cel din Steegen, sînt mai bogate în iedera decît toate cimitirele dintre Krefeld și Erkelenz.

Dar cine îl vizitează pe morarul cel strîmb și cu urechea turtită în timpul orelor de consultații de dimineața și de joi după-amiaza? La început vin țărani din împrejurimi și plătesc cu bunuri, în natură, de exemplu cu unt și sparanghel; apoi îl caută mici industriași din Düren și Gladbach, cu produse finite avînd valoare de schimb; la începutul anului patruzeci și șase îl descoperă presa.

Ce-i ademeneste acolo pe vizitatorii ăștia, la început rătăciți și mai apoi într-un șuvoi greu de controlat? Pentru cine nu știe încă: cu urechea lui turtită, morarul Anton Matern ascultă viitorul. Morarul cel strîmb știe dinainte date importante. Urechea lui lipită de cap, care pare să fie surdă la zgomotele cotidiene, aude instrucțiuni după care poate fi dirijat viitorul. Nu-i vorba de spiritism, de citit în cărți sau în zaț de cafea. Să nu se creadă că îndreaptă vreo lunetă spre stele din podul pentru saci. Nu descifrează grăitoarele linii din palmă. Nu scormonește nici în inimi de arici și-n spline de vulpe, nici în rinchii unui vitel cu semn roșu în frunte. Pentru cine nu știe încă: sacul de douăzeci de livre este atoateștiutorul. Mai bine zis, viermii din făina măcinată din soiul Epp, care au supraviețuit călătoriei cu barja, scufundării rapide a torpilorului, pe scurt, tulburărilor din timpul războiului și de după, mai întii cu ajutorul lui Dumnezeu și la urmă cu cel al lui Gură-de-aur, viermii aceia șoptesc despre viitor, iar urechea aplatizată a morarului – zece mii de saci de o sută de livre sau chiar mai mulți, cu grîu Urtoba, cu grîu Epp, cu făină de grîu măcinată din sortimentul Schliephacke numărul cinci, au făcut-o să devină așa turtită, surdă și cu un auz atît de fin – percepe ce are de oferit viitorul și transmite mai departe indicațiile viermilor celor în căutare de sfaturi, pentru că morarul le dă glas. Contra unui onorariu corespunzător, morarul Anton Matern, asistat de viermii est-germani, dirijează hotărîtor destine vest-germane – fiindcă, după țărani și mici industriași, în fața fotoliului său iau loc viitorii magnați ai presei din Hamburg și își scriu dorințele pe o tablă de ardezie,

astfel încît el începe să devină influent: dă direcții formează opinii influențează mersul lumii determină vremuri vorbește în parabole în general – în oglindă.

După ce a dat sfaturi în satul său natal, Nickelswalde, la zeci de ani după ce a influențat și a făcut rentabilă cultura de grâu între Neuteich și Bohnsack, conform indicațiilor date de viermii de făină, după ce, lipindu-și urechea turtită de sacul populat cu viermi de făină, a prevestit invazia șoarecilor și grindina, devalorizarea guldenului din Orașul Liber Danzig și prăbușirea bursei de cereale, ora cînd a murit președintele Reichului și vizita aducătoare de nenorociri a flotei în portul Danzig, el reușește, cu sprijinul lui Gură-de-aur, să facă saltul din îngustimea provincială în universalitatea vest-germană: trei domni opresc în față, aduși de un jeep al armatei de ocupație. Tineri și, de aceea, fără pată, ei urcă din două salturi jumătate din scara pînă la podul pentru făină, aduc cu ei zgomot, talent și neștiință, ciocănesc în stîlpul morii, se trudesesc cu tamburul cablului, vor să se cațere peste tot în podul pentru saci și să-și murdărească degetele în mașinăria morii; însă plăcuța pe care scrie *Privat!*, fixată pe balustrada scării care duce la podul pentru saci, le îngăduie să-și arate buna-creștere, astfel că se potolesc ca niște școlari în fața morarului Matern, care arată spre tablita și spre creionul de ardezie, pentru ca dorințele lor să fie formulate și să devină realizabile.

Poate că sună sec ce au să le spună viermii de făină celor trei domni: celui mai arătos i se recomandă insistent să țină morțiș la licența de presă numărul șaiszeci și șapte în fața puterii britanice, pentru a putea să apară în tiraj mare sub numele *Hör Zu!* și – în treacăt fie spus – să-i aducă drept profit morarului Matern un abonament gratuit, fiindcă morarul este ahtiat după reviste și mare amator de radio. La sfatul viermilor, licența numărul șase, numită

1. „Ascultă!” (germ.), prima revistă ce conținea programul radio, apărută în 1946 în zona de ocupație britanică, moment important din istoria concernului Springer.

*Die Zeit*¹, îi este recomandată celui mai agil dintre domni. Celui mai scund și mai distins, care își roade unghiile intimidat și nu îndrăznește să pășească în față, viermii îl șoptesc prin intermediul morarului că ar trebui să încerce cu licența o sută douăzeci și trei și să lase baltă experimentul nereușit numit *Die Woche*².

Alunecosul Springer³ îl bate pe umăr pe neexperimentatul Rudi⁴: „Ia întreabă-l pe bunicu' cum să-l cheme pe copilășul tău”.

Orbii viermi de făină anunță de îndată prin strîmbul morar: *Der Spiegel*, oglinda căreia nu-i scapă nici un punct negru de pe o frunte netedă și își are locul în orice casă modernă, cu condiția să fie concavă; tot ce se citește ușor se uită ușor și totuși poate fi citat; nu întotdeauna contează adevărul, în schimb numărul casei trebuie să corespundă; pe scurt, o arhivă bună, adică zece mii sau și mai multe biblioraf-turi Litz ticsite, înlocuiesc gîndirea: „oamenii” – zic viermii de făină – „nu vor să fie împinși să gîndească, ci să fie informați exact”.

Acum ora de consultații e de fapt încheiată, dar Springer mormăie și e nemulțumit de prognoza vier-milor, fiindcă inima îi spune să nu fondeze o revistă radio pentru mase, ci mai curînd un săptămînal radical pacifist. „Să scutur, vreau să scutur!” Atunci viermii îl consolează prin morarul Matern și îi prezic pentru luna iunie a anului cinczeci și doi nașterea unei binefaceri publice: „Trei milioane de cititori analfabeți își vor lua zilnic micul dejun cu ziarul *Bild*⁵”.

-
1. „Timpul” (germ.), publicație săptămînală din Germania, apărută în 1946.
 2. „Săptămîna” (germ.), precursora a revistei *Der Spiegel* („Oglinda”).
 3. Axel Springer (1912-1985) întemeiază în 1946 compania Axel Springer AG, cel mai mare editor de ziare și al treilea între editorii de reviste din Germania.
 4. Rudolf Karl Augstein (1923-2002), unul dintre cei mai influenți jurnaliști germani, întemeietorul revistei *Der Spiegel*.
 5. „Imagine” (germ.), cel mai cunoscut tabloid german.

Imediat, înainte ca morarul să deschidă pentru a doua oară capacul ceasului de buzunar, acel domn vesel ca un senator cu puțin timp în urmă, cel cărui Axel Springer și micul Augstein încearcă să-i copieze manierele, se arată dezorientat, aproape deznădăjduit, și țipă după ajutor. Noaptea, se confesează el pe tăblița de ardezie, are vise social-democrate, peste zi ia masa cu industria grea creștină, dar inima lui aparține literaturii avangardiste; pe scurt, nu se poate hotări. Atunci viermele de făină îl informează că amestecul acesta – noaptea stînga, ziua dreapta și în inimă avangardist – e un adevărat amestec al vremii: prielnic, onorabil, liberal, curajos cu măsură, pedagogic și lucrativ.

Acum țîșnesc întrebări după întrebări – „Prețuri pentru publicitate? Cine va, cvorumul minoritar în casa Ullstein¹?” –, dar viermii de făină, reprezentați de morarul Matern, refuză să răspundă. Înainte să-și ia politicos rămas-bun, cei trei domni au voie să-și scrijească numele pe stîlpul morii: frumosul Springer, Rudi cel stăpînit de *Weltschmerz*² și domnul Bucerius³, al cărui arbore genealogic își are rădăcinile în Evul Mediu luminat.

După o săptămînă calmă – morarului Matern i se așterne un covor sub picioare, portretul de sub sticlă al bătrînului președinte Hindenburg găsește un sprijin temporar în levierul care pornea sau oprea cîndva mișcarea oscilatorie a pîlniei de umplere –, după o săptămînă de mici modificări casnice și inițiative organizatorice – Gură-de-aur pune să fie lărgit drumul pînă la moara de vînt dezafectată și să se fixeze un panou indicator pe șoseaua dintre Viersen și Dülken –, deci, după o săptămînă de reculegere

-
1. Editura Ullstein, fondată de Leopold Ullstein în 1877 la Berlin, una dintre cele mai mari edituri din Germania.
 2. Termen creat de scriitorul romantic german Jean Paul Richter, care definește sentimentul născut din perceperea nepotrivirii dintre realitate și cerințele spiritului.
 3. Gerd Bucerius (1906-1995), editor și politician german, fondatorul ziarului *Die Zeit*.